

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΦΡΑΓΓΑΛΕΞΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
(Προσφυγή No 18830/03)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
9 ΙΟΥΝΙΟΥ 2005

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, που καθορίζονται στο άρθρο 44 παρ.2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές τροποποιήσεις

Στην υπόθεση ΦΡΑΓΓΑΛΕΞΗ κατά της ΕΛΛΑΔΑΣ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), που συνεδριάζει σε συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από :

κ. Λ. ΛΟΥΚΑΙΔΗ, Πρόεδρο

κ. Σ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ

κ. Π. ΛΟΡΕΝΖΕΝ

κα Ν. ΒΑΖΙΚ

κα Σ. ΜΠΟΥΤΟΥΣΑΡΟΒΑ

κ. Α. ΚΟΒΛΕΡ

κα Ε. ΣΤΑΙΝΕΡ, Δικαστές και

κ. Μ.Σ. ΝΙΛΣΕΝ, Γραμματέα Τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε σε συμβούλιο στις 19 Μαΐου 2005,
Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, που αποφασίσθηκε την
ημερομηνία αυτή :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1.- Η υπόθεση ξεκίνησε με προσφυγή (No 18830/03) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, την οποία υπήκοος του εν λόγω Κράτους η κα Δέσποινα ΦΡΑΓΓΑΛΕΞΗ («προσφεύγουσα») εισήγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 29 Μαΐου 2003, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2.- Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται από τους κ.κ. Ι. ΚΤΙΣΤΑΚΗ και Δ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ, Δικηγόρους μέλη των Δικηγορικών Συλλόγων Θηβών και Αθηνών αντίστοιχα. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους εντεταλμένους αντιπροσώπους της κ.κ. Β. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και Δ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ Εισηγητή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3.- Στις 10 Ιουνίου 2004, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 παρ. 3 της Συνθήκης, αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

4.- Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1943 και διαμένει στην Αθήνα. Είναι χήρα του Δημητρίου ΦΡΑΓΓΑΛΕΞΗ, που απεβίωσε το 1992.

5.- Στις 19 Δεκεμβρίου 1989, ο Δημήτριος ΦΡΑΓΓΑΛΕΞΗΣ εισήγαγε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση κατά του Ταμείου Πρόνοιας Προσωπικού Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδας Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που ζητά την καταδίκη του τελευταίου στην καταβολή αποζημίωσης, επειδή αρνήθηκε να του καταβάλει επίδομα κατ' αποκοπή. Ζητούσε ειδικότερα το ποσό των Δρχ. 721.266 (€ 2.117).

6.- Στις 31 Οκτωβρίου 1991, το Δικαστήριο καταδίκασε το Ταμείο να καταβάλει στον προσφεύγοντα το επίδικο ποσό (απόφαση Νο 10208/1991).

7.- Στις 18 Φεβρουαρίου 1992, το Ταμείο άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής.

8.- Στις 2 Ιουλίου 1992, ο Δημήτριος ΦΡΑΓΓΑΛΕΞΗΣ απεβίωσε. Η προσφεύγουσα είναι η μόνη κληρονόμος του.

9.- Στις 29 Δεκεμβρίου 1995, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβαλλομένη απόφαση (απόφαση Νο 6141/1995).

10.- Στις 9 Σεπτεμβρίου 1996, το Ταμείο άσκησε αίτηση αναίρεσης. Η δικάσιμος ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αναβλήθηκε κατ' επανάληψη. Στις 24 Μαΐου 2004 το Ταμείο παραιτήθηκε της προσφυγής του.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

I.- ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

11.- Ο προσφεύγων ισχυρίζεται, ότι η διάρκεια της διαδικασίας αψήφησε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ.1 της Σύμβασης, το οποίο διατυπώνεται με τον ακόλουθο τρόπο :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)».

12.- Η Κυβέρνηση αντιτίθεται στην άποψη αυτή. Σημειώνει, ότι το ποσό, που διεκδικείται από την προσφεύγουσα δεν ήταν πολύ σημαντικό και, κατά συνέπεια, η αντιδικία δεν είχε μεγάλο ενδιαφέρον για αυτήν. Βεβαιώνει, επιπλέον, ότι τα δικαστήρια, που επιλήφθηκαν της υπόθεσης, αποφάνθηκαν μέσα σε λογικές προθεσμίες.

13.- Η εν λόγω περίοδος ξεκίνησε στις 19 Δεκεμβρίου 1989 με το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών και ολοκληρώθηκε στις 24 Μαΐου 2004, όταν ο αντίδικος της προσφεύγουσας παραιτήθηκε από την αίτηση αναίρεσης. Διήρκεσε, λοιπόν, δεκατέσσερα χρόνια, πέντε μήνες και πέντε ημέρες και για τους τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A.- ΕΠΙ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

14.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει, ότι το παράπονο αυτό δεν είναι προφανώς αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ.3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτό δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο अपараδεκτου.

B.- ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

15.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, ότι ο λογικός χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τα περιστατικά της υπόθεσης και τα κριτήρια, που καθιερώνονται από τη νομολογία του, ιδιαίτερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, τη συμπεριφορά του προσφεύγοντα και αυτή των αρμοδίων αρχών καθώς η σημασία του αντικειμένου της διαφοράς για τους εμπλεκόμενους (βλ. μεταξύ άλλων, *ΦΡΥΝΤΛΕΝΤΕΡ κατά ΓΑΛΛΙΑΣ (GC)*, No 30979/96, § 43, CEDH 2000 – VII).

16.- Το Δικαστήριο επεξεργάσθηκε κατ' επανάληψη υποθέσεις, που αφορούν ζητήματα παρόμοια με αυτό της εν λόγω περίπτωσης και διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλ. προαναφερόμενη υπόθεση *ΦΡΥΝΤΛΕΝΤΕΡ*)

17.- Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία, που του προσκομίσθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η Κυβέρνηση δεν προέβαλε κάποιο γεγονός ή επιχείρημα, που μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του στο θέμα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι

υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Κατά συνέπεια, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II.- ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18.- Η προσφεύγουσα παραπονιέται, επίσης, για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει δικαστήριο στο οποίο μπορεί να απευθυνθεί κάποιος, για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης, που ακολουθεί:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων του».

19.- Η Κυβέρνηση, επειδή θεωρεί ότι η προσφεύγουσα θα μπορούσε να επιχειρήσει την επιτάχυνση της διαδικασίας, αμφισβητεί τη θέση αυτή.

A.- ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

20.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει, επιπλέον, ότι το παράπονο αυτό δεν είναι προφανώς αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ.3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτός δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο अपараδεκτου. Πρέπει, λοιπόν, να γίνει δεκτό.

B.- ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ

21.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται αποτελεσματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, που επιτρέπει το να παραπονεθεί κάποιος για την παραγνώριση της υποχρέωσης, που επιβάλλεται από το άρθρο 6 παρ.1, να εξετασθούν οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλ. *ΚΟΥΝΤΛΑ κατά Πολωνίας* (GC), No 30210/96 παρ. 156, CEDH 2000 – XI).

22.- Επιπλέον, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική νομική τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερομένους αποτελεσματική προσφυγή σύμφωνα με το άρθρο 13 της Σύμβασης, που τους επιτρέπει να παραπονιούνται για τη διάρκεια της διαδικασίας (*KONTH – APBANITH κατά της Ελλάδας*, No 53401/99, παρ. 29-30, 10 Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει στην περίπτωση αυτή κανένα λόγο να απομακρυνθεί από τη νομολογία αυτή, από τη στιγμή, που η Κυβέρνηση δεν βεβαιώνει ότι η ελληνική νομική τάξη έχει, εν τω μεταξύ εφοδιασθεί με παρόμοια προσφυγή.

23.- Το Δικαστήριο εκτιμά στην περίπτωση αυτή, ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω απουσίας στο εσωτερικό δίκαιο προσφυγής, που επέτρεψε στον προσφεύγοντα να επικυρώσει το δικαίωμά του να εξετασθεί η υπόθεσή του σε λογική προθεσμία, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης.

III.- ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

24.- Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,
«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση ».

A.- ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

25.- Η προσφεύγουσα ζητά το ποσό των € 20.000 για την υλική βλάβη, που υπέστη.

26.- Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η διαπίστωση της παράβασης θα αποτελούσε από μόνη της δίκαιη επαρκή ικανοποίηση. Εναλλακτικά, εκτιμά ότι το ποσό, που θα επιδικασθεί στην προσφεύγουσα, δεν πρέπει να υπερβαίνει τα € 1.000

27.- Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφεύγουσα υπέστη σίγουρη ηθική βλάβη. Αποφασίζοντας με δίκαιη κρίση, με βάση το άρθρο 41 της Σύμβασης, του χορηγεί το ποσό των € 2.500 για το λόγο αυτό, πλέον φόρων επί του ποσού αυτού.

B.- ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

28.- Η προσφεύγουσα ζητά, επίσης, € 6.000 για τα έξοδα και τις δικαστικές δαπάνες, που πραγματοποιήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Προσκομίζει τιμολόγιο πάνω στο οποίο εμφανίζεται το ίδιο ποσό, αλλά το οποίο εκδόθηκε μόνο για την αμοιβή του δικηγόρου του για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

29.- Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, ότι οι αξιώσεις της προσφεύγουσας είναι υπερβολικές και μη δικαιολογημένες. Εκτιμά ότι το επιδικασθέν ποσό για το λόγο αυτό δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό των € 500.

30.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση των εξόδων και των δικαστικών δαπανών με βάση το άρθρο 41 προϋποθέτει, ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επιπλέον, εύλογα ως προς το ύψος των επιτοκίων τους (*ΙΑΤΡΙΔΗΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ* (GC), No 31107/96, § 54, CEDH 2000 – XI). Επειδή πρόκειται για έξοδα και δικαστικές δαπάνες, που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ήδη, ότι η διάρκεια της διαδικασίας μπορεί να προκαλέσει αύξηση των εξόδων και δικαστικών δαπανών του προσφεύγοντα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει, λοιπόν, να ληφθούν υπόψη (βλ. μεταξύ άλλων *ΚΑΠΟΥΑΝΟ κατά Ιταλίας*, απόφαση της 25 Ιουνίου 1987, σειρά A, No 119-A, σελ. 15 § 37). Εντούτοις, στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε τιμολόγιο, που να αφορά τα έξοδά του ενώπιον των δικαστηρίων, που επιλήφθηκαν της υπόθεσης. Δεν πρέπει,

λοιπόν, να διαταχθεί η επιστροφή τους. Σχετικά με τα έξοδα και τις δικαστικές δαπάνες, που αφορούν την παρούσα διαδικασία, το Δικαστήριο κρίνει ότι είναι λογικό να επιδικασθεί στον προσφεύγοντα για το λόγο αυτό το ποσό των € 500, πλέον των φόρων επί του ποσού αυτού.

Γ.- ΤΟΚΟΙ ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑΣ

31.- Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να βασίσει τα επιτόκια των τόκων υπερημερίας στο οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή δεκτή
2. *Αποφαίνεται* ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης
3. *Αποφαίνεται* ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης
4. *Αποφαίνεται* ότι
 - το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες και σε διάστημα τριών μηνών από την ημέρα, που η απόφαση κατέστη οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά : α) € 2.500 για ηθική βλάβη, β) € 500 για έξοδα και δικαστικές δαπάνες, πλέον οποιοδήποτε ποσό, που θα μπορούσε να οφείλεται σαν φόρος για τα εν λόγω ποσά.
 - από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξηθεί με απλό επιτόκιο ίσο με το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που εφαρμόζεται κατά την περίοδο αυτή, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.
5. *Απορρίπτει* την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για το επιπλέον.

Συντάχθηκε στα γαλλικά, μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 9 Ιουνίου 2005 σε εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Υπογραφές

Σορεν ΝΙΕΛΣΕΝ Φρανσουάζ ΤΟΥΛΚΕΝΣ

Γραμματέας Πρόεδρος

Επικύρωση του φωτοαντιγράφου στο Στρασβούργο στις 09.06.2005 από
το Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ, Γραμματέα

Υπογραφή Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ